

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Жучков Антон Сергійович**, 1980 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2004 році Академію митної служби України за спеціальністю «Інформаційні управляючі системи та технології» і отримав кваліфікацію «інженер комп'ютерних систем»; У 2005-2009 рр. – навчався у Київському національному університеті внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство» та отримав професійну кваліфікацію «юрист»; у 2017-2019 рр. – здобував вищу освіту другого (магістерського) рівня у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»; з 2020 року навчається без відриву від виробництва в аспірантурі кафедри управління та бізнес-адміністрування Державного податкового університету Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» (з урахуванням академічної відпустки за сімейними обставинами протягом одного року (наказ ДПУ про надання академічної відпустки від 25.10.2022 р. № 1067; наказ ДПУ про поновлення після академічної відпустки від 31.10.2023 р.)).

Здобувач успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка» спеціальності 051 Економіка: на «добре» та «відмінно» склав усі екзамени, заліки, виконав програму педагогічної практики, склав комплексний підсумковий іспит з фаху з оцінкою «відмінно» і отримав Академічну довідку про виконання освітньо-наукової програми.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від 30 червня 2025 року № 780, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Олександра Петровича Гребельника,
доктора економічних наук (08.00.02 – світове господарство й міжнародні економічні відносини), професора, професора кафедри митної справи та товарознавства Державного податкового університету

Рецензентів -

Ярослава Олексійовича Ізмайлова, доктора економічних наук (08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)), професора, професора кафедри адміністрування податків Державного податкового університету

Володимира Миколайовича Краєвського,

Офіційних опонентів -

доктора економічних наук (08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)), професора, декана факультету податкової справи, обліку та аудиту Державного податкового університету

Вікторії Федорівни Тищенко, доктора економічних наук (08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка), професора, завідувача кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Олесі Володимирівни Микуляк, кандидата економічних наук (08.00.03 – економіка та управління національним господарством), доцента, доцента кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка

на засіданні 27 серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Жучкову Антону Сергійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Шляхи удосконалення організації автоматизованого контролю в системі управління митною безпекою в Україні» за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано на кафедрі управління та бізнес-адміністрування Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник – Лазебник Лариса Леонідівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління та бізнес-адміністрування Державного податкового університету.

Після вступу до аспірантури в 2020 р. Жучкову А.С. Вченою радою Державного податкового університету було затверджено тему дослідження «Організація автоматизованого контролю в системі управління митною безпекою в Україні». Уточнену тему дисертації «Шляхи удосконалення організації автоматизованого контролю в системі управління митною безпекою в Україні» (англійською «Ways to Improve the Organization of Automated Control in the Customs Security Management System in Ukraine») було затверджено на засіданні вченої ради Державного податкового університету від 13 червня 2025 р., протокол № 16.

Дисертація і документи, подані до разової спеціалізованої вченої ради, відповідають вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2026 р. № 261 (із змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, який є цілісним комплексним завершеним науковим дослідженням, містить нові науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні завдань з теоретико-методологічного обґрунтування моделі мультифункціонального інформаційного банку даних для підвищення ефективності заходів контролю в системі управління митною безпекою України, розроблення моделі інформаційного банку даних та механізму його впровадження у практичну роботу митних органів України як елементу автоматизованого контролю за визначенням митної вартості.

Серед результатів дисертаційного дослідження, що вирізняються високим рівнем наукової новизни, особливо слід відзначити такі: - розроблено концептуальну модель застосування достовірної цінової інформації в системі митної оцінки, що включає формалізацію механізмів використання об'єктивних цінових даних для автоматизованого контролю митної вартості товарів; запропоновано архітектуру мультифункціонального інформаційного банку даних, орієнтованого на забезпечення прозорості, оперативності та ефективності процедур митного оформлення в умовах активізації міжнародної торгівлі, протидії тіньовій економіці, митному шахрайству та ухиленню від сплати податків; здійснено класифікацію основних інформаційних потоків, об'єктів контролю та параметрів взаємодії між контролюючими органами й економічними операторами; - сформовано трансформаційну модель функціонування контролю за декларуванням митної вартості, що враховує необхідність посилення превентивного компонента митного контролю на основі принципів належного врядування та антикорупційної політики держави; обґрунтовано цілі модернізації інструментів контролю у сфері митної оцінки шляхом інтеграції технологічно орієнтованих процедур, засобів аналітичної обробки даних та поведінкових індикаторів економічної доброчесності; - визначено стратегічні напрями трансформації існуючого механізму митного контролю, з урахуванням принципів об'єктивності, пропорційності та ризик-орієнтованості, що забезпечує адаптивність митної системи до динамічних змін у зовнішньоекономічному середовищі. Запропонований підхід передбачає використання цінової інформації як аналітичного ресурсу для ухвалення управлінських рішень у межах державної політики забезпечення митної безпеки та фіскальної стабільності. Удосконалено: - науково-методичні підходи до дослідження поведінки економічних операторів у контексті прийняття рішень, зокрема з урахуванням

чинників впливу, інформаційної відкритості та рівня довіри до державних інституцій. Це дозволило здійснити концептуалізацію механізмів доступу до публічної інформації, що стосується товарних ринків, цінових тенденцій, знеособленої митної статистики, джерел цінової інформації та рішень щодо визначення митної вартості; - удосконалено організаційні та інформаційні основи забезпечення прозорості у взаємодії митних органів з економічними операторами, спрямовані на спрощення процедур зовнішньоекономічної діяльності, формування культури правомірної поведінки та попередження порушень митного законодавства; це уможливило формування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності митного контролю на основі публічного доступу до достовірної цінової інформації; удосконалено аналітичне обґрунтування потреби в покращенні інформаційного забезпечення митної справи, що враховує недосконалість існуючих ресурсів та невідповідність частини з них сучасним запитам митних органів; запропонований підхід орієнтовано на відповідність міжнародним нормам митного права та включає елементи статистичної обробки відкритих джерел для прийняття управлінських рішень у сфері контролю митної вартості. Набули подальшого розвитку: - теоретичні підходи до інтерпретації феномену фінансового шахрайства в контексті міжнародної торгівлі, що охоплюють класифікацію ризиків, пов'язаних з шахрайськими практиками у сфері зовнішньоекономічної діяльності, та виокремлення загроз митній безпеці держави. На основі аналізу положень міжнародного митного законодавства та рекомендацій Всесвітньої митної організації сформовано концептуальне бачення щодо вдосконалення механізмів контролю у сфері митної оцінки, як специфічного напрямку митного контролю, орієнтованого на запобігання заниженню митної вартості товарів, ухиленню від оподаткування та нелегальному переміщенню капіталів; - розвинуто науково-прикладні положення щодо впровадження поведінкових стратегій у систему митного адміністрування, які ґрунтуються на емпіричних дослідженнях взаємодії між митними органами та суб'єктами ЗЕД, із урахуванням специфіки нормативного середовища, рівня цифровізації процедур митного оформлення та культурно-психологічних детермінант економічної поведінки. Запропоновані підходи можуть бути інтегровані у програми ризик-менеджменту в митній сфері як додатковий інструмент підвищення ефективності контролю та зменшення рівня правопорушень у сфері митного законодавства.

Здобувач має 14 опублікованих за темою дисертації наукових праць, з яких 3 – статті у журналах, включених до переліку фахових наукових видань України категорії «Б»; 9 (1 з них – у співавторстві) – це публікації апробаційного характеру в інших наукових виданнях (здебільшого – це збірники матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій). В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їх наукова новизна. Автором дотримано принципів та норм академічної доброчесності.

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Zhuchkov A. Analysis of current problems on customs valuation in Ukraine and possible measures to be taken in the context of GATT and WTO agreement on customs valuation. Customs Scientific Journal, № 2, 2020. DOI: <https://doi.org/10.32836/2308-6971/2020.2.7>

2. Жучков А. Способи гарантування економічної безпеки держави з використанням практичного досвіду митних служб деяких країн світу. Modern Economics. 2021. № 25(2021). С. 64-72. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-10).

3. Zhuchkov A. Open-source information in combatting undervaluation and tax non-compliance. Customs Scientific Journal, № 1, 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-6971/2024.1.14>

Наукові праці апробаційного характеру:

4. Жучков А. Новітні методи контролю митної вартості товарів як спосіб захисту національних економік та спрощення умов ведення торгівлі: матеріали І Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. «Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці» (м. Київ, 17-18 листопада 2020 р.). ISBN 978-966-632-302-9.

5. Жучков А. Ways of improving of information exchange on customs aspects as key point of efficient administrative assistance: матеріали Міжнародного податкового Конгресу (м. Ірпінь, 03.12.2020). Ірпінь: Університет ДФС України. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки. ISBN 978-966-337-610-3.

6. Жучков А. Методика дзеркального аналізу даних статистики зовнішньої торгівлі як дієвий інструмент підвищення ефективності контролю за декларуванням митної вартості в Україні: матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. Ефективні рішення в економіці, фінансах та управлінні (м. Одеса, 05.02.2021). Одеса: Східноєвропейський центр наукових досліджень.

7. Zhuchkov A. Behavioral aspects in misinvoicing research and combatting: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. «Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspects» (м. Рига, Латвія, 12-13 березня 2021 р.). ISBN: 978-9934-26-050-6 DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-050-6-34>.

8. Жучков А. Удосконалення контролю за декларуванням митної вартості: біхевіористичний аспект: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених «Ефективне управління економікою на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Київ, 09.10.2021).

9. Жучков А. Перспективи митної та податкової політики: біхевіористичний аспект: матеріали II Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 26.11.2021). Ірпінь: Університет ДФС України.

10. Zhuchkov A. Innovative approach in the work of the customs for trade facilitation and national economy development. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. Digitalization of the economy as a factor in the sustainable

development of the state (м. Кельце, Польща, 23-24 вересня 2022р.) Jan Kochanowski University, 2022. DOI:10.30525/978-9934-26-242-5-1.

11. Жучков А. Нові виклики для митної служби України в контексті євроінтеграційного процесу. Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 8 грудня 2023р.). Ірпінь: Державний податковий університет, 2023.

12. Жучков А. Модель використання цінової інформації з відкритих джерел як інструмент удосконалення роботи митниці. Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 3-4 травня 2024 року). Ужгородський Національний Університет. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-391-3-39>

13. Жучков А. Питання визначення митної вартості в контексті гармонізації законодавства України із системою права ЄС. Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції. Матеріали XV Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 22 листопада 2024 р.). Ірпінь: Державний податковий університет, 2024.

Статті, опубліковані у зарубіжних наукових виданнях:

14. Zhuchkov A., Pashko P. Reliability of underinvoicing revealing methods: case study Ukraine. Economics and Finance. 2021. №2 URL:<http://dx.doi.org/10.51586/2311-3413.2021.9.2.71.83>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили наступні зауваження:

Офіційний опонент - доктор економічних наук, професор **Тищенко Вікторія Федорівна**, завідувач кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця – оцінюючи в цілому роботу позитивно, зазначила дискусійний характер окремих її положень, а саме:

1) розглядаючи в п.1.3 інструментарій інформаційного забезпечення автоматизованого контролю, на с. 72-73 автор зазначає, що «за структурно-функціональною спрямованістю моделі контролю за визначенням митної вартості можна умовно розділити на два типи: перевірка здійснюється як безпосередньо при поданні митної декларації, так і при проведенні пост аудиту; забезпечується максимально швидкий пропуск товарів через кордон, у той час як переважна більшість заходів перевірки є віддаленою у часі». Далі здобувач наводить приклади роботи різних типів систем в різних країнах. Вважаємо, що дисертація виграла б, якби автор надав оцінку цим різним типам моделей контролю за визначенням митної вартості з позиції більшої чи меншої прийнятності (неприйнятності) для України.

2) у деяких фрагментах, зокрема при аналізі правових норм *acquis communautaire*, робота має описовий характер – автор зосереджується на загальних характеристиках норм без детального порівняльного аналізу з

українським законодавством, що знижує аналітичну глибину дослідження в цій частині (с. 162-163).

3) графічний матеріал (рисунок, таблиці) є інформативним, проте вимагає додаткових уточнень і аналітичних коментарів. Частина ілюстрацій виглядає застарілою (с. 204-205) і подана без глибокої інтерпретації результатів, що особливо доречно було б зробити у третьому розділі, який має методично-прикладний характер.

4) розділ 3, присвячений прикладним аспектам дослідження, виглядає дещо перевантаженим описовою інформацією та недостатньо структурованим у плані поетапності впровадження запропонованої моделі, визначення інституційної відповідальності та очікуваних результатів у коротко- і довгостроковій перспективі.

4) автор непропорційно розподілив матеріал між розділами і підрозділами роботи. Так, в роботі є підрозділ 2.4 з обсягом приблизно 40 сторінок, підрозділи 1.1 та 2.2 з обсягом приблизно 30 сторінок, підрозділи 2.1 та 2.3 з обсягами близько 20 сторінок. Але чотири підрозділи (1.2; 1.3; 1.4; 3.1) мають обсяг суттєво менший 12-15 сторінок, а підрозділ 3.2 – лише 6 сторінок.

5) також до роботи є зауваження редакційного характеру. Так, рис.1 (с. 37) має назву «Зв'язок митної безпеки з іншими видами компонентів системи національної безпеки держави». На наш погляд, словосполучення «національна безпека держави» містить зайві уточнення: достатньо було використати словосполучення «національна безпека» або «безпека держави». Рис.4 «Відношення світової торгівлі до ВВП 1960-2024» (с. 50) не супроводжується легендою, щоб створити належний контекст для інтерпретації представлених даних. Рис. 6 «Співвідношення видів податків, за типом країн світу» (с. 54) та рис. 17 (с. 147) мають легенду, але чомусь англійською мовою. Рисунок 10, 11, 12 виконані в абсолютно різному дизайні. Тільки в тексті підрозділу 3.1 «Аналіз особливостей використання моделі інформаційного банку даних для цілей контролю за визначенням митної вартості та митного постаудиту» наявні підзаголовки з підкресленням (с. 236, 237, 238).

Офіційний опонент – кандидат економічних наук, доцент **Микуляк Олеся Володимирівна**, доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка. Оцінюючи в цілому високо зміст дисертації, новизни представлених результатів, відмічаючи ґрунтовність як теоретичної, так і прикладної складових дослідження, звернула увагу на положення дискусійного характеру та деякі упущення:

1) Визначаючи ключові параметри дослідження, автор вживає поняття «рівновага економічної системи» (с. 29), не обґрунтовуючи власної думки щодо цієї категорії. Крім цього, у тексті роботи не наведено, як поняття рівноваги економічної системи може бути досягнуто з використанням інструментарію митної політики та автоматизованого митного контролю.

2) На с. 41 (п. 3 переліку) зазначено, що «під час реалізації контрольно-

захисної функції необхідно забезпечити протидію зовнішнім та внутрішнім загрозам, таким як фінансове та митне шахрайство, відмивання грошей, фінансування злочинної діяльності, тінізація економіки та корупція, але разом з цим гарантувати розширення сервісних функцій для легального бізнесу». На с. 66 аргументовано випадки завищення з боку контролюючих органів рівня ціни у митних цілях. Запропонована модель контролю митної вартості формалізовано не передбачає, як саме працюватиме за таких обставин, а також як митні органи сприятимуть добросовісним економічним операторам у полегшенні проходження процедур митного оформлення.

3) На с. 67-68 виділено основні проблеми митного контролю, однак у роботі основна увага зосереджена на питанні митної вартості як найбільш дискусійного напрямку взаємодії між митними органами і суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Розроблений та апробований мультифункціональний інформаційний банк даних (с. 121-123, с. 156-157; п. 2.4) спрямовано на контроль митної оцінки за ціною договору з ідентичними та подібними товарами (с. 220), він не охоплює алгоритму дій у разі використання основного та інших другорядних методів визначення митної вартості. Важливим моментом для поглиблення дослідження вважаємо те, як працюватиме автоматизований контроль митної вартості, якщо відбуватиметься зміщення інформації до надто малих або значно великих рівнів митної оцінки (с. 214-216).

4) Описуючи модель мультифункціонального інформаційного банку даних (п. 2.3), враховуючи переваги цього інноваційного інструменту митного контролю, дисертант не вдається до візуального представлення механізму його дії. На с. 235 вказано, що «відповідно до архітектури побудови запропонованої моделі мультифункціонального інформаційного банку даних, програмно-інформаційний комплекс складається із підсистем», однак структуризації та взаємодії цих підсистем у параграфі 3.1 не наведено.

5) У дисертації висвітлено недоліки роботи подібних інструментів митного контролю у міжнародній практиці (с. 75, с. 143-144), критерії точності результатів аналізу (с. 137), однак з наведених наукових напрацювань не зрозуміло, наскільки детально ці аспекти досліджено в умовах митної системи України.

Рецензент – доктор економічних наук, професор **Ізмайлов Ярослав Олексійович**, професор кафедри адміністрування податків Державного податкового університету, надав позитивну рецензію із зауваженнями дискусійного та рекомендаційного характеру:

1) Деякі розділи містять ознаки дублювання або недостатньо чітко розмежовані між собою. Зокрема, елементи правового аналізу (норми Угоди СОТ, практика ЄС, рекомендації ВМО) повторюються у різних частинах роботи, що створює ризик часткового повторення і не дуже гарно композиційно узгоджується.

2) Розроблена модель мультифункціонального інформаційного банку даних безумовно має практичне значення. Однак в реальних умовах

управління ризиками доцільно було б більш глибоко проаналізувати організаційно-кадрові, технічні та правові обмеження її впровадження (с. 162-163). Зокрема, відсутня оцінка готовності інформаційної інфраструктури Державної митної служби до інтеграції таких рішень з урахуванням чинного нормативного поля та наявних ІТ-платформ.

3) Використаний автором статистичний інструментарій для формування «діапазону справедливих цін» є загалом обґрунтованим (с. 221-223), проте методика побудови цього діапазону потребує більш чіткого математичного формалізму, а також розмежування між прикладним, довідковим та фіскальним застосуванням відповідного індикатора.

Рецензент – доктор економічних наук, професор **Краєвський Володимир Миколайович**, декан факультету податкової справи, обліку та аудиту Державного податкового університету. Високо оцінив зміст і результати дисертаційної роботи, проте виділив декілька положень, які викликають питання і можуть стати предметом конструктивної дискусії:

1) До числа положень, що можуть викликати наукову дискусію, належить використання автором підходів поведінкової економіки як інструменту впливу на прийняття рішень економічними операторами та працівниками митних органів (підр. 1.4.). Зокрема, дослідження поведінкових детермінант доброчесної або ризикованої економічної поведінки виглядає теоретично обґрунтованим. Водночас, постає питання щодо обмеженої можливості прогнозування поведінки у суворо регламентованій сфері митного адміністрування, де основною є нормативна логіка дій. Це положення заслуговує подальшого емпіричного вивчення і може стати окремим напрямом подальших досліджень.

2) Потребує подальшого теоретичного обґрунтування пропозиція автора щодо використання відкритих джерел інформації (підр. 2.3.) (інтернет-магазинів, онлайн-каталогів, маркетплейсів) як основи для формування діапазону справедливих цін у межах митного контролю. Попри інноваційність і прагнення до прозорості, постає питання щодо правового статусу таких джерел, їх репрезентативності та відповідності міжнародним стандартам митного права. Це положення є перспективним, проте вимагає подальшої нормативної конкретизації та методичного доопрацювання для легітимного використання в практиці митної служби.

3) Запропонована автором у підрозділі 3.2. модель мультифункціонального інформаційного банку даних для цілей митної оцінки є інноваційною та системною. Водночас, її повна реалізація в сучасних умовах функціонування Державної митної служби України може бути ускладнена низкою факторів. Зокрема, до потенційних обмежень належать фрагментарність існуючих ІТ-систем, обмежена інтеграція з міжнародними базами, недостатній рівень кадрового забезпечення в частині аналітичних та цифрових компетенцій, а також потреба в нормативно-правовому унормуванні. Тому впровадження запропонованої моделі потребує поетапного підходу з урахуванням організаційних та правових передумов.

Голова разової спеціалізованої вченої ради – доктор економічних наук, професор **Гребельник Олександр Петрович**, професор кафедри митної справи та товарознавства Державного податкового університету, без зауважень.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор **Лазебник Лариса Леонідівна**, професор кафедри управління та бізнес-адміністрування Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 11 осіб членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Жучкову Антону Сергійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Олександр ГРЕБЕЛЬНИК

